

Duhovnik jutrišnjega dne: svetnik, ubog v duhu

Ali bi lahko našli novo duhovniško svetost za naš svet? Ali bi bilo mogoče ostati v popolnoma starih običajih in hkrati delati na novo?

Tretje tisočletje nujno potrebuje duhovnike, toda kakšne? Bistvo službenega duhovništva se gotovo ne bo nikoli spremenilo, toda ali bi bila vendarle možna prilagoditev duhovnika za vse čase, nujna, da bi se duhovnik lahko dotikal človekovega srca danes in v prihodnje? Ali bi lahko obstajal nov slog duhovnika, ki ga svet nezavedno pričakuje?

Ali bi bilo mogoče treba prilagoditi vzgojo duhovnikov?

Leta 1967 so velikemu katoliškemu filozofu Jeanu Guittou postavili vprašanje, kakšen naj bi bil po njegovem mnenju duhovnik jutrišnjega dne, v luči Drugega vatičanskega koncila. Takole je odgovoril: »Lahko bi določili nekatere poteze novega duhovnika: preprostejši, dostopen, manj obreden v svoji besedi, navadah in dejanjih; manj se bo opiral na navade in zunanje pomoči. Njegov ugled se bo kazal z zgledom, prenehal bo z napihnjenim in stereotipnim govorništvom in iskal v svoji besedi in dejanjih več pristne resnice, več preprostosti, ki je zelo pomembna. Ljudje se mu ne bodo bali približati, ker se bo po svojih močeh trudil, da ne bi upošteval družbenega razlikovanja in bo živel skromneje in v bratski povezanosti. Bolj bo spoštoval ljudi, ne

bo poskušal vladati in se vsiljevati. Ljubeče bo navzoč kot dišava, kvas, kot Sveti Duh obziren in pripravljen pomagati.«⁷²

Nov slog duhovnika

Divo Barsotti si je na duhovnih vajah v Vatikanu leta 1974 zastavil naslednje vprašanje: »Ali bi lahko obstajal nov slog škofa in duhovnika, ki bi bil primeren za današnji svet? Mislim, da je prav v tem vzrok današnjih številnih težav. Nismo našli novega duhovniškega sloga. Res, da ga ne moremo kar tako uveljaviti, ob svojem času nam ga bo dal Bog. Toda to bo storil, ko bo Cerkev zaznala potrebo po tem in prosila Gospoda, naj ji pomaga. Nov slog škofa in duhovnika bo prišel od svetnikov znotraj Cerkve, ki bodo za Cerkev v prihodnosti to, kar sta bila sv. Karel Boromejski in sv. Frančišek Saleški za Cerkev po tridentinskem koncilu. Roditi se morajo svetniki, za to moramo prositi Gospoda. V prihodnosti potrebujemo novo vrsto duhovniške svetosti za Cerkev.«

Divo Barsotti še pravi, da se bodo sveti duhovniki najverjetneje rodili iz molitve in trpljenja.

»Kdo bodo svetniki, v katerih bo Cerkev lahko prepoznala dovršitev tega, po čemer ji je Sveti Duh dal hrepeneti z Drugim vatikanskim koncilom? Svetosti se ne da hliniti. Predvsem moramo prositi Boga, da bi prejeli to milost. Toda morda bo morala Cerkev najprej trpeti, preden bo svoje življenje lahko okusila v svetnikih, ki bodo znamenje v očeh sveta.«⁷³

72 V *Le Christ au monde*, 1967, str. 160–164.

73 *Prêtres du Christ, sauveurs du monde* [Kristusovi duhovniki, rešitelji sveta], Fayard 1974.

Apostolsko duhovništvo

Kako najti nov slog duhovnika, nov način duhovništva za tretje tisočletje? Če iščemo v izročilu svetnikov, bomo tam morda prepoznali nov obraz duhovnika 21. stoletja?

Najprej zelo jasna stvar: pismo Hebrejcem trdi, da je Jezus duhovnik, vendar je to drugo duhovništvo, ki ni lastno judovstvu. Avtor pisma Hebrejcem najde v odlomku iz Prve Mojzesove knjige (14,18) predpodobo drugega duhovništva, kjer je beseda o skrivnostnem kralju-duhovniku Melkizedeku, o katerem ne vemo skoraj nič, niti od kod je prišel in imenuje Kristusovo duhovništvo duhovništvo po Melkizedekovem redu.

Molk v Novi zavezi je pomenljiv: izpust je nameren, da bi se izpostavila popolna novost novozavezne postavitve.

Duhovništvo se s pravim imenom imenuje apostolat. Naloga apostolov in duhovnikov je, da po svetu razširijo skrivnost odrešenja, uresničenega po Jezusu Kristusu. Glavno poslanstvo je evangelizacija sveta. Oni so »ustvarjalci kristjanov«, očetje, kot je bil sveti Pavel: »V Kristusu Jezusu sem vas namreč po evangeliju rodil jaz.« (1 Kor 4,15)⁷⁴

Duhovnikovo poslanstvo je apostolsko in apostolat je občestvo v Kristusovem odrešenjskem darovanju: »Jaz se darujem, da bi se tudi oni darovali.« Teh besed teologija ne okleva povezovati s krstom, ker je celotna Cerkev potopljena v Kristusovo darovanje, ki jo posvečuje in jo nenehno kliče k posvetitvi vsega njenega dela. Toda, če ne moremo zanikati resničnosti krstnega darovanja, zakaj bi zanikali resničnost darovanja apostolov, v korist katerim je bila izrečena in potrjena ta beseda?

74 F. -X. Durrwell, *Le mystère Pascal, source de l'apostolat*, Ouvrières, 10. pogl.

Kristusovo odrešitjsko darovanje, ki se hoče razširiti na vse človeštvo, gre najprej k duhovnikom.

Tudi tako si lahko razlagamo besede izročila, da je duhovnik drugi Kristus.

Zdi se, da je Jezus sam naložil dvanajsterim poslanstvo, da je navzoč med ljudmi. Ime apostol spominja na judovsko imenovanje. *Sheliah* (aramejsko ime, ki ustreza besedi *apostolos*) je bil mož, ki je bil poslan, da deluje v imenu drugega, kot pooblaščenec. Ta predstava je bila razumljena zelo dobesedno: *Sheliah* kakega človeka je kakor tisti človek sam. Tako Jezus pojasni svojim poslancem: »Kdor posluša vas, posluša mene, kdor pa zavrača vas, zavrača mene.« (Lk 10,16); »Kdor sprejme tistega, ki ga pošljem, mene sprejme.« (Jn 13,20)

Te besede so več vredne kot pravni izrek. Apostol, kot ga pozna prva Cerkev, predvsem sv. Pavel, nima le pravice govoriti in delati v Kristusovem imenu, temveč ga predstavlja in ponavzočuje, njegova beseda je prava Kristusova beseda in prav tako njegovo delovanje. (Rim 10,14–17)

Temeljno duhovništvo

F.-X. Durrwell, teolog velikonočne skrivnosti, takole piše:

»Duhovnika običajno ne opredeljujemo glede na celotno Cerkev, temveč glede na laike; ne samo, da ga razlikujemo, temveč ga celo ločimo od laiškega duhovništva in ga potem pridenemo. Cerkev je v svoji strukturi predstavljena kot piramida, kjer vsem skupno duhovništvo vernikov predstavlja temelj; od tu bi se po stopnjah ločevale in dvigovale različne vloge v hierarhiji. Toda laiško duhovništvo ni temeljno. In apostolata škofov in duhovnikov se ne dodaja predhodnim danostim. Ker je prvenstven in temeljen.

Sv. Pavel namreč ne pravi: »Mi apostoli smo bili pridruženi temelju laikov,« temveč: »Vi (verniki) ste sezidani na temelju apostolov.« (Ef 2,20)»⁷⁵

Piramido je treba obrniti na glavo, njen vrh je spodaj. Hierarhija se dviguje v globini, je v začetku in služi vsemu.

Včasih se sklicujemo na Drugi vatikanski koncil za trditve, da je laiško duhovništvo bolj temeljno od duhovništva škofov in duhovnikov, saj *Dogmatična konstitucija o Cerkvi* najprej spregovori o Božjem ljudstvu, šele potem o hierarhični sestavi Cerkve. Tega ljudstva pa ne sestavljajo samo laiki, »temveč celotno občestvo, ki mu pripadajo škofje, duhovniki in laiki«.⁷⁶

Duhovnik mora ponavzočevati Kristusa. Je apostol. Apostol je poslan od Kristusa, kakor je Kristus poslan od Očeta; je Kristusov zastopnik; je tisti, ki ga ponavzočuje in predstavlja v osebi. Duhovnik je Kristusov služabnik pri narodih za sveto službo evangeliju. Vendar pa vloga apostola ne temelji zgolj na izvrševanju službe kot takšne, temveč na sveti službi evangeliju, ki jo v Kristusovem imenu opravlja v korist narodov. Služba škofov in duhovnikov je torej zares apostolska.

Orodje Kristusa Pastirja

Sveta oblast delovanja v Cerkvi *in persona Christi*, kar pomeni: »Kristus glava Cerkve v osebi«, je imela vedno osebni značaj. To je učinek zakramenta svetega reda, ki v

75 Le mystère pascal, source de l'apostolat.

76 G. Philips, *L'Eglise et son mystère au deuxième concile du Vatican* [Cerkve in njena skrivnost ob Drugem vatikanskem koncilu], I, Tournai, 1967, prim. poglavje *Le prêtre dans l'apostolat de l'Église*, od str. 191 naprej.

posvečenem oblikuje nadnaravno tako, da pri delu iz lastnega nagiba postane orodje Kristusovega duhovniškega delovanja. Duhovnik kot živo Kristusovo orodje zbira v občestvo Cerkve tiste, ki jih je Jezus za vekomaj odrešil s svojo enkratno daritvijo. To vrši s prostovoljnim posojanjem samega sebe za vedno in vsak dan Jezusu, edinemu duhovniku.

Katekizem katoliške Cerkve uči (prim. 875, 1536 in 1563), da je duhovništvo v Cerkvi podeljeno z zakramentom, ki v osebi zaznamuje tistega, ki ga je Bog izbral z dostojanstvom, ga priliči Kristusu-duhovniku in naredi sposobnega delovati v imenu Kristusa Glave (*in persona Christi capitis*).

Še več, »iz zakramentalne narave cerkvene službe končno sledi njena osebna narava. Če Kristusovi služabniki delujejo v občestvu, delujejo vedno tudi osebno. Vsakega od njih je Kristus osebno poklical: »Ti hodi za menoj« (Jn 21,22), da bi bil tako v skupnem poslanstvu osebna priča, ki osebno nosi odgovornost pred Kristusom, ki mu podeljuje poslanstvo, delujoč v njegovi osebi.« (KKC 878)

Kristus ni duhovnik po stari predstavi, ki so si jo ustvarila različna verstva pred in po njem: v svoji osebi je edini duhovnik, vedno živeči, on sam posreduje za svet, ki ga je »odrešil enkrat za vselej, ko je daroval sam sebe.« (Heb 7,27) Tisti, ki je duhovnik, je dolžan namesto Kristusa zbirati v Cerkev tiste, ki jih je Jezus odrešil za večno s svojo enkratno daritvijo; to lahko stori samo tako, da po zakramentu za vedno in vsak dan posodi samega sebe Jezusu, edinemu duhovniku.

Ker Kristusovo duhovništvo za vekomaj prebiva v njegovi osebi in se ne prenaša, se pri posvečenju v duhovnikovi osebi resnično ponavzoči Kristusova oseba. Tako duhovnik postane pred vsakim človekom drugi Kristus: »Predstavlja ga s ponavzočenjem; njegova beseda je pristna Kristusova beseda; njegovo delovanje, resnično Kristusovo delo. Kristusovega telesa, vsega, kar je v Cerkvi, ne predstavlja

zgolj pravno; tako, kakor ga evharistija ne predstavlja zgolj simbolno, ampak kot Kristus v resnici ponavzočuje Očeta«. Biti *apostol* pomeni biti *drugi Kristus* pred vsakim človekom.

Tog in oster?

Tisto, kar je Kristusove sodobnike, zlasti najbolj verne tistega časa, najbolj presenečalo, je bilo to, da v Kristusu ni bilo nikakršne togosti, ostrine in resnobe, ki so jih ljudje pogosto pripisovali svetosti. Kljub pozivu apostolov, ogenj ni padal na malopridne in hudobne in Jezus je preveč gorečim učencem prepovedal puliti ljuljko, ki so jo videli poganjati, ni se postil tako kot Janez Krstnik, veljal je bolj za »požrešneža in pijanca, prijatelja grešnikov.« (Lk 7,34–35) V nasprotju s tem, kar so verni ljudje tistega časa lahko pričakovali, se je Jezusova duhovniška svetost izražala z obiskovanjem grešnikov: »Ta sprejema grešnike in jé z njimi.« (Lk 15,2)

Ne se imeti za pravičnega

Edini, od katerih se zdi Jezus duhovnik oddaljen, so ti, ki se imajo za pravične, ki v imenu Boga zavračajo svoje grešne brate in sestre in sprevračajo svetost z izenačevanjem s strogostjo in trdoto lastnega srca ter vzvišeno in naduto zadostnostjo.

Jezus, usmiljeni duhovnik, nam odkriva, v čem je prava svetost: ne samozadostnost, temveč majhnost, ne ločevanje, temveč zbliževanje, ne sodba, temveč potrpljenje in odrešenjska ljubezen.

Resnični Jezusov duhovnik, ki ga pričakuje svet, mora postati kot on, glasnik usmiljenje in potrpljenje.

Upanje usmiljenja

Zdi se mi, da bo prva lastnost duhovnika jutrišnjega dne, da bo orodje usmiljenja. Kot sv. Pavel bo najprej nekdo, ki je videl in vidi sijati Božjo luč v lastnih teminah.

To bo človek, ki je osebno doživel usmiljenje, ki je objokoval svoje grehe in vriskal od sreče ob Očetovem sočutju, ki mu ga je razodel in podaril Jezus. To bo moral biti človek, ki veruje v usmiljenje in od tam črpa milost, da mirno prenaša svoje slabosti. Podoben bo Jagnjetu in bo zanj preboden in usmiljen. Bolj bo otrok kot vojak, bolj krhek kot močan, bolj razorožen kot zavarovan z oklepom.

Z lastnim življenjem bo kazal, da se Božja moč »dopolnjuje v slabotnosti« (2 Kor 12,9). Duhovnik bi moral s svojim življenjem pričevati, da je lončena posoda, se pravi, da je ranljiv in nemočen in da je to potrebno, »da bi bila ta presežnost moči Božja in ne iz nas« (2 Kor 4,7). V meni ne deluje najprej moja volja ali železna disciplina, ki bi mi ju lahko posredovali, temveč Božja milost, ki deluje v moji revščini in krhkosti.«

Duhovnik jutrišnjega dne je povabljen, da bi bil ubožec in otrok, vnet od ljubezni do Kristusa, ki bi bežal pred vsakim nabiranjem slave ali oblasti in bi tako ves postal služabnik ubogih in majhnih, ker bo tudi sam postal majhen in ubog v duhu.

Najmanjši

V preteklosti smo tolikokrat poudarjali duhovnikovo dostojanstvo, ki je sicer resnično, da smo pozabili, da je pravzaprav duhovnik najmanjši v nebeškem kraljestvu. Že apostoli so se prepirali, da bi vedeli, kdo je večji. Jezus se je obregnil: »Kdo je namreč večji: kdor sedi pri mizi ali kdor streže? Ali ne